

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântarea

*Escelenției Sale I. P. S. Domn archiepiscop, și metropolit
Miron Romanul pronunțată la deschiderea sesiunii
sinodului ordinariu al arhidiecesei transilvane, la 31
Martiu (12 Aprilie), 1896.*

Preastimați Domni!

Iubiți frați! Iubiti fi sufletesci!

Vă salut și la această întrunire a sinodului nostru arhidieceșan cu adevărată iubire arhierescă, carea nici când nu a slăbit în pieptul meu față cu instituțiunile noastre bisericesti și față cu reprezentanții clerului și ai poporului nostru arhidieceșan, chemați a conlucra la consolidarea și dezvoltarea acestora pe bazele canonice și după recerințele timpului, toate într-o mărirea lui Dumnezeu și spre binele sănătății noastre biserici.

Cu puțină excepțiune sunteți reprezentanți ai clerului și poporului arhidieceșan încă dela începutul periodului present, mulți încă din períodole de mai nainte, unii chiar din anii primi ai vieții noastre constituționale bisericesti; deci veți fi avut mai toți ocaziune de a-’mi cunoște imediat din cele ce vi li-am grăit aici în sinodul arhidieceșan în cei 21 de ani trecuți, cugetele mele și dorul meu ferbinte, de a vedé consolidată sânta noastră biserică și asigurate progresele ei în cultură și moralitate între ori-ce împrejurări, fie măcar cele mai nefavorabile.

Și astădată când ne întrunim érași în sinodul nostru anual între împrejurări cu mult mai grele și în special pentru instituțiunile noastre bisericesti cu mult mai critice decât ori când altădată, ce ași puté să vă grăesc Preastimați și Iubiți Deputați! mai cu căldură, mai cu pond și mai cu tărie, decât ca să vă recomând mai pre sus de toate, ca să vă faceți séma asupra situațiunei generale cu totă serioșitatea, ce ni-o impun interesele noastre vitale, și să contribuiți tot ce este posibil pentru consolidarea și întărirea elementului nostru bisericesc și național.

Un mileniu întreg a avut sânta noastră biserică ortodocsă să sufere, mai ales în aceste părți locuite

de noi, multe injurii și chiar prigoniri dela cei mai puternici; și cu toate acestea ea, biserica noastră, poporul nostru, dăruit dela Dumnezeu cu simț bun și cu tărie sufletescă, s’a sciut conserva în decursul timpului, ce e drept, în condițiuni umilitóre, dar în firma credință și în buna speranță, că Dumnezeu îi va ajuta în cele din urmă să avanteze la o stare mai favorabilă între diferitele alte biserici și popóre, cu cari ne aflăm în aceleași legături de stat și în aceleași referințe de concetățeni ai patriei.

Nu ne este iertat să perdem din vedere mântuitoarea învățătură creștinescă, carea ne povățuesce, să fim înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii. Îmbinând noi aceste două recerințe ale vieții practice, n’avem să dăm ascultare îndemnurilor rele, venite din partea unora, cari nu-și fac séma cu neajunsurile noastre, nici cu forțele mult precumpănitóre ale altora, dar nici cu pericolele, la cari ne-am espune prin provocarea conflictelor fără socotélă; din contră noi avem să ne reculegem și să ne concentrăm toate puterile fisece și morale mai ales pentru a ne apăra ca Români ortodocși sub egida noastră proprie, și a ne conserva cel mai prețios elenodiu al nostru: biserica ortodocsă, națională, autonomă.

Recomandându-ve cu totă căldura aceste sfaturi purcese din inimă curată, și implorând din nou ajutoriul lui Dumnezeu celui atot puternic asupra lucrărilor noastre sinodale, sesiunea ordinară a sinodului nostru arhidieceșan pentru anul curent o declar de deschisă.

Sinodul eparchial aradan.

După o lucrare intensivă de șase zile sesiunea sinodului eparchial aradan a anului 1896 s’a terminat Vinerea trecută, — după ce sinodul a resolvit toate agemlele avisate la competența sa prin statutul organic. În cele ce urmăză publicăm raport despre lucrările sinodului din anul curent.

Sedința I.

S'a ținut la 31 Martiu (12 Aprile) 1896, la 12 ore a. m. Președinte: Prea Sântia Sa părintele Episcop diecesan I o a n M e ț i a n u. Notariu: I u o n L e n g e r u.

După sânta liturgie împreună cu invocarea Duchului sfânt și oficiată în biserica catedrală prin Prea Sântia Sa Domnul episcop diecesan, asistat de archimandritul vicariu episcopesc Iosif Goldiș, protosince'ul Augustin Hamsea, protopresbiterii: Teodor Filip, Ilie Moga, Constantin Gurban, George Popovici și de diaconul Valeriu Magdu — și după ce la această ocaziune s'au ridicat rugăciuni către Cel Atotputernic pentru odihna fericitului întru aducere aminte Arhiepiscop și metropolit Andreiu, a fericitului Episcop Ioan Popasu, și a evlavioșilor creștini: Emanoil Gozdu, Andreiu, și Antoniu Mocsonyi și Elena Ghiba Birta, — intrunindu-se deputații sinodali în sala cea mare a seminarului diecesan, Prea Sântia Sa Domnul Episcop a pronunțat cuvântul de deschidere publicat de noi în numărul trecut.

Cuvântul de deschidere al Prea Sântiei Sale a fost ascultat cu mare atențiune și întâmpinat de deputații sinodali cu repețite aclamări de „să trăiască Prea Sântia Sa.“

După acesta Prea Sântia Sa desemnează de notat al ședinței pe protonotariul sinodal Ioan Lenger, și făcându-se apelul nominal, se constată, că sunt prezenți 36 de deputați. Sinodul se declară capace de a decide în mod valid.

Presidiul prezintă următoarele esibite:

Raportul Consistoriului plenar din Arad, raportul Consistoriului plenar din Oradea-mare, raportul Consistoriului din Arad în cestia dotării funcționarilor, Proiectul de statute pentru pensionarea funcționarilor, Literale fundamentale a-le fundațiunii Antoniu Mocsonyi, Propunerea Consistoriului din Oradea-mare la statutele fondului preoțesc, Statutele fondului preoțesc, Raportul senatului bisericesc din Arad, Raportul senatului bisericesc din Oradea-mare, Propunerea Consistoriului din Oradea-mare la cestia fondului stolar ce va avea să se creeze în fie-care parohie, — toate acestea se predau comisiunii bisericești.

Raportul senatului școl. din Arad, Raportul școl. din Oradea-mare, Literale fundamentale Dr. Lazar Petrovici — se predau comisiunii școlare.

Actele cercetării din cercul Arad, actele alegerii din cercul Arad, actele alegerii din cercul Tinca, actele alegerii din cercul Beliu — se predau comisiunii verificătoare.

Raportul senatului episcopesc din Arad împreună cu bugetul pe 1896, Raportul senatului episcopesc din Oradea-mare împreună cu bugetul pe 1896, Socoțile Consistoriului din Arad, Socoțile Consistoriului din Oradea-mare, Socoțile fundațiunii Elena Ghiba-Birta din Arad, Socoța fundațiunii Mihoc din Oradea-mare, Socoța fundațiunii Oancea din Oradea-

mare, Socoța fundațiunii George Lazar și Hermina Papp din Oradea-mare, Raportul Consistoriului din Arad în cestia dotării protopopilor, Raportul Consistoriului din Arad în cestia casei din strada Forray, Raportul Consistoriului din Arad în cestia sumei de 1420 fl. 11 cr. induși la fondul instruct episcopesc, Raportul Consistoriului din Arad, în cestiuinea înființării unei librării, Propunerea Consistoriului din Arad în cestia taxei la cununii, Propunerea Consistoriului din Oradea-mare pentru un ajutor permanent școlii din Beliu și un ajutor comunei bis. Baița, protocolul comisiunii de scontrare — se predau comisiunii episcopice.

La propunerea deputatului Dr. Nicolau Oncu se alege deputatul Mihai Velici în comisiunea organizătoare, ér deputatul Aurel Suciu în comisia episcopice.

Sedința II

S'a ținut la 1/13 Aprilie 1896 la orele 4 p. m. Președinte: Prea Sântia Sa părintele Episcop I o a n M e ț i a n. Notar: Dr. Constantin Groza.

După autenticarea protocolului ședinței prime, prezentându-se raportul delegațiunii congresuale, se transpune comisiunii organizătoare. Se acordă cererile de concediu ale deputaților: Dr. At. Marienescu, Dr. Lazar Popovici, Dr. Ioan Hosan, Nicolae Diamandi, Paul Miulescu, Alexandru Filip, Dr. Gavril Cosma.

Credenționalul deputatului Dr. Iustin Papp ales în cercul Tinca se transpune comisiunii verificătoare.

Credinciosului nostru Nicolae Criste din Beiuș pentru donațiunea făcută s. biserici în preț de 20,000 fl. — Sinodul decide a-i să aduce la cunoștință expresiunea de adâncă mulțumită.

Urméază la ordinea zilei raportul comisiunii organizătoare asupra rapórtelor Consistoriilor plenare din Arad și Oradea-mare. Raportor: Nicolau Zigre. Raportul Consistoriului plenar diecesan aradan se ia la cunoștință atât în general cât și în special, din care se vede, că la Consistoriu a intrat în decursul anului 1895, 7911 piese; cu 334 mai mult decât în anul trecut. Neresolvite din anul precedent au rămas 177; prin urmare au intrat 8088 piese, cari s'au rezolvat parte în ședințe, parte afară de ședință, ér o parte au rămas neresolvate.

Agende de cari s'a ocupat Consistoriul spre deslegare meritorială: Denumirea părintelui Lucian Șepețan de administrator în protopopiatul Belințului, devenit vacant prin răposarea protopresbiterului G. Crăciunescu, ér de deputat la congresul național-bisericesc pentru cercul Leuceșei devenit vacant, s'a ales protopresbiterul Voicu Hamsea.

S'a decis de către Consistoriu, ca acei parochieni pot fi aleși în comitetele parochiali, cari solvesc regulat capitalele împrumutate lor, nu altcum și interesele.

Referitor la regularea prezentării organelor bisericești înaintea Maiestății Sale regelui, congresul

național-bis. a decis, ca acésta cestiune să se lase în îngrijirea prelaților.

Deputatul Petru Truța abdicând de mandatul pentru cercul Aradului, Consistoriul pe baza concluziunii sinodal din a. tr. dispunând alegere nouă, s'a ales Vasile Paguba.

S'a luat măsurile necesare pentru-ca venitele pierdute de protopopi prin introducerea legilor politice-bisericești, să se pótă înlocui.

Consistoriul decide în principiu cumpărarea casei de lângă seminariul diecesan.

S'a efectuat cercetarea contra alegerii deputaților mireni din cercul Aradului.

Să raportéză, că funcționarea organelor protopopești, starea parochiilor și a instituțiilor parochiale se află în stare normală.

Raportéză, că congresul național-bisericesc s'a ținut la 7/19 Mai 1895 în Sibiu, deci nu la termenul statutar.

Consistoriul metropolitan a trimis normativul școlar, care s'a pus în praxă și regulamentul pentru afacerile episcopale, care s'a predat unei comisiuni alese din plenul Consistoriului, care-l va prezenta împreună cu propunerile făcute proximei sesiuni.

Raportul Consistoriului plenar din Oradea-mare la propunerea comisiunii se ia la cunoștință atât în general cât și în special, din care se vede, că numărul esibilitelor au fost 2049.

Conform concluziilor sinodului din anul 1895 Nr. 9 și 52 s'au luat măsuri pentru alegerea a-lor 2 deputați sinodali în cercurile Tinca și Beliu.

S'a efectuat alegerea de protopresbiter în protopresbiteratul vacant Tinca. Insinuându-se protest contra alegerii, cercetarea este în curs.

Concluziile congresului național-bisericesc din anul trecut au fost publicate și puse în lucrare, ér comunele bis. îndrumate la procurarea atât a protocolului congresual cât și a regulamentelor speciali.

S'a făcut pașii necesari pentru rebonificarea beneficiilor protopopești, reduse prin intrarea în vigoare a reformelor politice-bisericești.

Să propure alegerea unui asesor cons. on. în senatul bisericesc în locul răposatului prot. em. Gavril Neteu. Să raportéză despre întărirea alesului asesor onorar în senatul bisericesc Teodor Papp paroch.

Veteranul fisc și asesor consistorial Teodor Lazar în decursul anului trecut a implinit 50 ani în serviciul bisericeii, ceea ce din partea Consistoriului a fost aprețiat prin conclud special, care i-s'a comunicat în estras protocolar.

La ordinea zilei urmează referada comisiunii episcopale asupra raportului general al senatului episcopesc dela Consistoriul din Arad. Raportor Dr. Ioan Suci.

Sinodul ia la cunoștință, că la acest senat au intrat în 1895, 3318, ér din 1894 au rămas în restanță 100, de tot 3418 piese. Din acestea au rămas

cu finea a. 1895 neresolvite 779 piese, restanță provenită din cauza morbului referentului ordinar.

Să raportează, că conform concluziunii Nr. 88 din a. 1894 în privința lărgirii alunneului preparandial, s'a cumpărat casa și intravilanul din vecinătatea seminariului cu prețul de 12,500 fl. — Sinodul ia cu plăcere la cunoștință și aprobă cumpărarea acestei realități.

Referitor la p. III prin care se arată, că unele comunități bisericesci au investit capitale în realități și anume:

1. Comuna Soboteli în realități 1200 fl., ér comuna Cicir 136 fl.

2. Comuna Nerău 4 jugere de pământ pe sama bisericeii.

3. Comuna Checheș casa și intravilanul de sub Nr. 98 cu 150 fl.

4. Comuna Șiria $\frac{1}{4}$ sesiune pământ 1894 fl. 60 cr., ér comuna F. Varșand un intravilan cu 400 fl.

5. Comuna Sat-Chinez casa de sub Nr. 369 cu 640 fl., Ghiroda 2 jugere de pământ cu 380 fl. și în fine comuna Mehala a investit capitalul bisericeii în 50 acții dela „Timișana“ cu 3106 fl. 21 cr., a cumpărat dela Vasile Bugariu pământul cu 273 fl. 31 cr.; ér în școla de nou edificată 1976 fl. 19 cr. De tot un capital de 5296 fl. 70 cr. — Sinodul ia cu plăcere la cunoștință.

Cu privire la conspectul despre manipularea averilor bisericești și fundationali de pe la parochii — comisiunea propune și Sinodul primește, că Consistoriul să fiă îndrumat a executa concluziile 124/1894 și 24/1895 cu totă rigorea.

Cu privire la compunerea rațiociniilor, preliminarelor bisericești, culturali și fundamentali — comisiunea propune ér Sinodul decide ca Consistoriul să fie avisat a exercia toate măsurile, pentru-ca preliminarele să fie înaintate la timp spre cenzurare.

Conspectul fondurilor și fundațiilor bisericești al comunelor din districtul Consistoriului aradan — comisiunea propune — ér sinodul le ia spre șcire.

Rațiociniul fondului tipografiei diecesane pe a. 1895 cu venitul în bani 8289 fl. 87 cr. spese 5754 fl. 10 cr. Rămas 2535 fl. 77 cr., cătră care adaugându-se averea cu finea a. 1894 de 35,706 fl. 58 cr., rezultă o avere de 38,242 fl. 35 cr. Supracensurat de Consistoriu din considerațiunea, că conform arătărilor făcute, s'a luat pașii necesari, ca pretensiunile acestui fond să se încasese pe cale legală, comisiunea propune și Sinodul ia spre șcire.

Rațiociniul mănăstirii Hodoș-Bodrog pe a. 1895, revăduț de Consistoriu și aflat în ordine, la propunerea comisiunii — Sinodul îl ia la cunoștință.

Rațiociniul fundației Elena Ghiba-Birta revăduț și aflat în ordine, la propunerea comisiunii — Sinodul îl ia spre șcire.

Rațiociniul alunneului din Timișóra compus pe timpul dela 1/VIII. 1894 până la 1/VII. 1895, cu

venite de 2693 fl. 25 cr. spese 2680 fl. 45 cr. cassa rest 12 fl. 80 cr., cătră care averea arătată cu finea lunii August 1894. 15679 fl. 58 cr. Total 15692 fl. 18 cr. Fiind aflat în ordine și censurat de Consistoriu, la propunerea comisiunii — Sinodul ia la cunoștință.

Referitor la p. XIV. din raportul general al senatului epitropesc comisiunea propune, ca restituirea din fondul seminarial a-lor 5019 fl. 28 cr. din fondul școlar a-lor 6797 fl. 32 cr. De tot 11816 fl. 60 cr. fondului general în virtutea concludului 35 an. 1895, să se apröbe. Propunerea se primește.

Cu privire la raportul [Consistoriului din Arad subșternut în cestiunea sumei de 1420 fl. 11 cr. induși la fondul instruct episcopesc — Sinodul la propunerea comisiunii avisează Consistoriul a încassa acesta restanță ér despre rezultat a face raport la proxima sesiune sinodală.

Referitor la p. XVII. prin care se cere aprobarea descrierii pretensiunilor restante la comunele Vizma, Bobda și Secaș în suma de 407 fl. 78 cr. comisiunea propune — ér Sinodul apröbă descrierea.

Punctul XIX. din raportul general privitor la neîmplinirea cererii de ajutor al gimnasiului din Brașov, din cauza lipsei de mijlöce, la propunerea comisiunii — Sinodul îl ia la cunoștință.

Cu privire la raportul special al senatului epitropesc provocat la p. XXII. din raportul general în meritul înființării unei librării lângă tipografia diecesană, la propunerea comisiunii — Sinodul însărcinează Consistoriul din nou a face pașii necesari după posibilitate pentru înființarea unei librării pe lângă tipografie cel puțin pentru cărțile folosite în școlele, institutele de învățământ și bisericile noastre.

Referitor la p. XXIII. prin care se raportează, că debitörea Rachila Drăgan Ciuran din Beregsäu a achitat datoria de 67 fl. 20 cr. dimpreună cu accesoriile, la propunerea comisiunii — Sinodul ia la cunoștință.

Referitor la p. XXIII, prin care se arată, că cu finea anului 1895 1) averea totală a parochiilor din districtul Consistoriului aradan e de o valöre de 6.650,012 fl, 30 cr. 2) ér averea totală a diecesei 1106785 fl. 09 cr. Comisiunea propune, ér Sinodul ia la cunoștință.

Fenomenele voinței.

— Studiu psihologic. —
(Continuare.)

d) *Conversiunea retrogradă a mișcărilor voluntare în mișcări mecanice.*

Experiența demonstră, că mișcărilor voluntare conștiente, după repetițiune deasă, se transformă în mișcări mecanice inconștiente. Această transformățiune retrogradă a mișcărilor voluntare se poate observa pas de pas la toate mișcărilor exercitate și în-

vătate, cum sînt de ex. umblarea, înotarea, vorbirea, scrisul, mișcările degetelor pe pian, șcl. Ordinea succesivă a conversiunii retrograde este aceasta : mișcarea voluntară întâi se transformă în mișcare instincțivă, apoi în mișcare reflexă pură.

6. *Mișcările de expresiune.*

a) *Caracteristica lor.*

Sub numele de *mișcări de expresiune* cuprindem toate mișcările exterioare, în cari se reogîndă emoțiunile noastre. Aceste mișcări servesc totodată ca *mijloace de comunicațiune* a stărilor interne. Ele sînt niște mișcări combinate din *acte reflexe* și *voluntare*. De ex. risul, plânsul, gesturile, vorbirea șcl. Pe când animalele sînt mărginite numai la manifestarea emoțiunilor lor, pe atunci omul, în virtutea dezvoltării mai superioare a conștienței sale, e capabil de a exprima prin mișcări nu numai emoțiunile, ci și reprezentațiunile și cugetările sale.

b) *Clasificarea mișcărilor de expresiune.*

Toate mișcările de expresiune, cari emanează din afecte și instincte, se pot divisa în *trei grupe*, conform acestor trei principii : 1) *modificarea directă a inervațiunii*, 2) *asociațiunea sensațiunilor analoge*, 3) *relațiunea mișcării cu reprezentațiunile sensoriale*.

Principiul modificării directe a inervațiunii.

Fie-care emoțiune intensivă, de ex. mânia, este însoțită de o zguduire a sistemii nervoase, și aceea zguduire se reflectă asupra organelor de mișcare, ce stau sub imperiul ei. Astfel, emoțiunile tari *modifică direct inervațiunea* în mușchii involuntari ai inimii și ai vaselor sangvine, precum și în organele de secrețiune. Frica provoacă contractarea vaselor sangvine, și de aceea fața devine palidă ; la rușine, din contra, vasele sangvine se dilată, și de aceea pelea feței roșește, șcl. Lacrămile sînt efectul unui reflex direct asupra nervilor de secrețiune ale glandulelor lacrimale, șcl.

Principiul asociațiunii sensațiunilor analoge.

Știm, că sensațiunile, cari posed ton de sentiment analog, se asociază ușor, și astfel se întăresc reciproc unele pe altele. De ex. zicem : speranța este dulce, întristarea e neagră, lipsa e amară, șcl. ; fiind că tonul de sentiment al gustului dulce este analog cu sentimentul speranței, șcl. Această lege fiziologică se validează și la mișcările de expresiune a-le emoțiunilor, și mai ales la mișcările mimice ale *gurei* și *nasului*. Expresia mimică a diverselor gusturi, precum : dulce, amar, acru, șcl., este însoțită de diverse mișcări ale gurei, și totodată de sentimentele musculare corespunzătoare ; tocmai de aceea, când se produce în noi o emoțiune, al cărei ton e analog cu tonul unei sensații gustative atunci, cea dintâi se va manifesta în niște mișcări de ale gurei cari de comun însoțesc pe aceasta din urmă. De ex. când simțim mânia, gura ia involuntar o astfel de formă,

ca și când s'ar fi atins de limbă o substanță amară sau acră, șcl. Tot așa se are lucrul și la mimica masului.

Principiul relațiunei mișcării cu impresiunile sensoriale. La aceste mișcări de expresiune se poate constata o relație oare-care între anumite mișcări și anumite reprezentații sensoriale. Cu deosebire, mișcările de expresiune ale *brațelor* și ale *mânilor* se efectuează pe baza acestui principiu. De ex. când vorbim cu emoțiune despre atari persoane sau obiecte prezente, întindem involuntar mâna către ele. Dacă obiectul nu e prezent, atunci ni-l închipuim undeva în spațiul extern al vederii noastre și arătăm într'acolo, sau indicăm cu mâna direcția, în care acela s'a depărtat. Cuprinși de indignațiune cauzată prin vre-o ofensare, omul stringe pumnii, chiar și când insultătorul nu mai e de față, șcl. În fine, acestui principiu e supusă *mimica ochilor*. De ex. în momentul surprinderii ochii se deschid larg; se închid subit, când omul se spărie; când exprimăm desprețuirea noastră, ne întoarcem fața în laturi; omul descurajiat își înclină privirea la pământ, ear cel entusiasmă își înalță ochii către cer, șcl.

Acțiunea combinată a celor trei principii fundamentale. Plânsul și râsul. Cele trei principii ale mișcărilor de expresiune în multe cazuri se combină unele cu altele, și astfel ele produc un efect comun. Dintre mișcările complicate mai însemnate sînt: plânsul și râsul. Aceste două mișcări sînt totodată cele mai puternice mijloace de expresie ale afectelor de durere, respective de plăcere.

c) *Limbagiul mimic.*

Ființa lui. La al treilea principiu al mișcărilor de expresiune am aflat, că omul cuprins de o emoțiune, de ex. de mânie, face *gesturi*, în cari mișcarea se rapoartă la anumite reprezentații exterioare. De ex. pe insultătorii nostri îi amenințăm cu mâna, chiar și când ei nu mai sînt de față, șcl; arătăm cu mâna obiectul, care excită în noi emoțiunea sau ne îndreptăm privirea către el, șcl. Prin ridicarea și coborîrea mânei indicăm ce e mare, și ce e mic. Indicăm trecutul prin arătare îndărăt, ear viitorul prin arătare înainte, șcl. În acest mod manifestațiunea emoțiunei se transformă direct în *mișcările de expresiune ale cugetării*, dintre cari forma cea mai simplă este: *limbajul mimic*. Toate gesturile cari constituiesc limbajul mimic, sînt subordonate principiului al treilea de expresiune.

Speciile gesturilor.

Gesturile sînt de două feluri, și anume: 1) *gesturi demonstrative*, cari exprimă o reprezentație prin arătare directă, de ex. când arătăm cu mâna către o persoană, șcl.; aci obiectul este de față; 2) *gesturi figurative*, pe cari le aplicăm, când obiectul nu e prezent, și anume așa, că sau desemnăm în aer trăsăturile principale ale obiectului, sau imităm una din părțile sale caracteristice; de ex. surdomuții exprimă reprezentația „casă“ așa că desem-

nează în aer, cu amîndouă mâinile deodată, figura „coperișului“ și a „păreților“ șcl. Formele secundare ale gestului figurativ sînt aceste trei: 1) *gestul designativ direct*, ca de ex. cel amintit mai sus pentru reprezentația „casă“; 2) *gestul code-signativ*, ca de ex. la surdomuți semnul obicinuit pentru reprezentația „bărbat“ este mișcarea, ce o execută bărbatul, când își ia pălăria din cap, șcl.; 3) *gestul simbolic*, care substituie o noțiune abstractă prin o icoană sensibilă, de ex. surdomuții simbolizează conceptul „adevăr“ prin o linie orizontală, ear „minciuna“ prin o linie oblicvă, pe cari le desemnează în aer cu degetul arătător, plecând în amîndouă casurile dela gură, șcl. Toate aceste semne se pot aplica în diverse semnificații gramaticale. Dar limbajul mimic nu cunoaște deosebirea între *nume* și *verb*, părțile de vorbire abstracte, de ex. verbele auxiliare precum și sintaxa cu desăvîșire îi lipsesc.

e) *Limbajul de sonuri articulate.*

Originea vorbirii. Precum gesturile așa și *sonurile articulate ale vorbirii* se produc prin instinctul, care îndeamnă pe om de a însoți sentimentele și afectele sale cu mișcări, cari stau în raport direct cu impresiunile excitante. În forma sa primitivă, *vorbirea*, tocmai ca limbajul mimic, este un product al instinctului natural, născut cu omul.

Omul natural arată cu mâna obiectul, care deșteaptă atenția sa. Mișcările altor ființe viețuitoare, ba chiar și ale obiectelor neînsușite, el le reproduce prin mișcări *simile*, și totodată le *însoțește de sonuri articulate*, cari contribuiesc la întărirea gesturilor mute.

Dar sonul articulat, ca mișcare de expresiune, se deosebește esențial de mișcările pantomimice mute prin faptul, că în el *mișcarea totdeauna se asociază cu o senzațiune auditivă*.

Când exprimăm de ex. o grupă de sonuri, avem despre ele senzațiuni auditive, dar tot odată și senzațiuni musculare despre mișcările organelor vocii. Asociindu-se aceste două elemente între sine, ele fac ca prin vorbire să putem sensibiliza reprezentațiile cu mult mai bine, decât prin gesturile mute.

Onomatopeia directă și cea indirectă. În prima fază a formării limbei vorbite sonul și senzațiunea musculară corespondente, au trebuit să stea în oare-care afinitate internă cu reprezentația exprimată. Acest proces psihic în dezvoltarea limbei se numește *onomatopeia directă*. El serve de basă cuvintelor, prin cari omul primordial a imitat sunetele auzite în natură. Cuvinte onomatopoeice directe sînt de ex. murmur, șoptire, șcl.

Dar în dezvoltarea limbei a avut rol foarte mare și un alt proces, prin care impresiunile sensoriale ale altor sensuri s'au tradus în senzațiuni auditive. Acest proces, basat earăși pe analogiile senzațiunilor se zice *onomatopeia indirectă*.

Fazele principale în dezvoltarea limbei. În stadiul prim, sonurile articulate sînt numai niște

mişcări instinctive, prin cari se manifestă afectele. În această fasă sunurile voci omenesti încă nu sînt vorbire în înțeles propriu. Vorbirea s'a născut în momentul, când omul a aplicat sunetele articulate, însoțite de alte mișcări mimice, cu intenția de a comunica cu alții afectele și reprezentațiile sale, adică atunci, când mișcarea instinctivă a devenit mișcare voluntară. Aceasta e a doua fasă. În fasa a treia a contribuit la dezvoltarea limbii instinctul de imitațiune împreună cu tendința de a fixa prin convențiune sau înțelegere reciprocă înțelesul sunurilor produse, în evoluția limbii omenesti.

Limbajul primordial al oamenilor avem să ni-l cugetăm ca o serie de grupe de sunuri articulate mono-sau polisilabice, cari, acompaniate de anumite gesturi, exprimau reprezentațiuni concrete, fără nici o relație gramaticală ori sintactică, asemenea gesturilor din limbajul surdomuților de astăzi. Dintre limbile vii, limba chineză se apropie mai tare de acest grad de dezvoltare al vorbirii antegramaticale. Îndată-ce sunurile articulate au devenit posesiunea comună a unei societăți vorbitoare, ele s'au înălțat la valoarea de rădăcini limbistice. Mai târziu, prin transformarea rădăcinilor limbistice originale, prin împreunare, prin modificări flexionale, limbajul sunurilor articulate s'a dezvoltat tot mai mult.

Vorbirea în raport cu a percepțiunea. Experiența dovedește, că la copii instinctul de vorbire se manifestă numai în acea fasă a vieții, când ei încep a distinge bine obiectele unele de altele, și a cuprinde cu atențiune reprezentațiile. De aci reiese, că dezvoltarea vorbirii stă în raport intim cu a percepțiunea.

Animalele nu posed facultatea vorbirii, pentru-că la ele de o parte a percepțiunea este foarte defectuoasă, de altă parte fibrele nervoase ale auzului și ale vocii nu sînt împreunate, ca la om, în organul fiziologic central al a percepțiunii, și în fine, organele vocii sînt foarte neperfecte.

Dezvoltarea limbajului grafic. Forma cea mai primitivă a scrierii este reprezentarea obiectelor prin icoanele lor. Deci punctul de plecare al ori-cărui limbaj grafic este scrierea iconică sau ieroglifică. Dar, îndată-ce vorbirea în dezvoltarea sa ajunge de a fi mijlocul de expresie al cugetării abstracte, icoanele scrise devin semnele convenționale ale sunurilor cari exprimă numele obiectelor. Aceste semne întru început reprezintă cuvinte întregi, mai târziu înse, pentru a pute ține pas cu dezvoltarea cea amplă a vorbirii, ele vor trebui să reprezente numai elemente alfabetice, adică sunurile articulate din vorbire.

(Va urma.)

Dr. P. Pipos.

Formarea vorbelor.

(Continuare și fine).

Derivațiunea.

Derivațiunea este formarea de vorbe cu ajutorul sufixelor. Suffixul se alipește la tulpina cuvintului, din care voim a forma altul. De ex. dela tulpina *jun* prin suffixul *ime* derivăm cuvîntul *junime*. Cuvîntul, din care derivăm altul, se chiamă primitiv, iar cel format din el prin suffix se numește derivat. Avem sufixe substantivale, adiectivale, verbale și adverbiale.

A. Sufixele substantivale.

Sufixele substantivale sînt de 3 categorii:

diminutive, augmentative și determinative.

I. Sufixele diminutive.

Sufixele diminutive arată noțiunea primitivului într'o formă mai mică. Diminutivele păstrează genul primitivelor. Tonul tot-deauna e pe suffix. Românul simte deosebită plăcere a se servi de substantive diminutive chiar și acolo, unde tocmai nu voește a exprima noțiunea micimii. Astfel Românul zice: *am o văcuță*, *am o fetiță*, deși poate *văcuța* e *vacă mare* și *fetița* *fată mare*. Prin diminutive Românul adese-ori se exprimă într'un mod mai drăgălaș și mai desmierdător.

Sufixele diminutive sînt:

1. -aș: *epuraș*, *copilaș*, *scăunaș*.
2. -uș, f. -ușă: *cățeluș*, *ineluș*, *găinușă*, *cu-relușă*.
3. -uț, f. -uță: *pomuț*, *năsuț*, *căruț*, *căsuță*, *steluță*, *Stefănuț*, *Măriuță*.
4. -iță (une-ori -liță, -uliță): *fetiță*, *guriță*, *frunzuliță*, *puiculiță*.

Notă. Acest suffix îl primesc și unele subst. masc.: *bădiță*, *Ioniță*, *Nicolită*.

5. -el f. -ea (une-ori -ușel, f. -ușă, *icea*): *purecel*, *mielușel*, *purcea*, *mielușa*, *vițel*, *vițea*, *părți-cea*, *Ionel*.

6. -eț (-leț): *riuleț*, *săculeț*, *steguleț*.

7. -ior f. -iără (-șor, -sără, -ișor, -ișără, -cior, -ciără): *frățior*, *fecior*, *pușor*, *domnișor*, *ulcior*, *soriără*, *domnișără*, *mesciără*, *Măriără*.

8. -ică, (-icică, -uică, -ișcă): *Florică*, *păsărică* și *păsăruică*; *pietricică*, *călicică*, *morișcă*.

9. -ue: *cețăue*, *ferestruie*.

Observarea 1. Unele sufixe diminutive servesc și la mișcarea: *purcăriță*, *fică*. (Vezi §. 31.)

Observarea 2. Unele nume proprii de persoane primind sufixe diminutive, se scurtază astfel, încât adese-ori abia mai cunoștem tulpina. De ex.:

Dela *Ioan* = *Ioniță* = *Niță*; *Ionuț*, *Nuțu*. Dela *Constantin* = *Dinu*, *Dinică*. Dela *Sofia* = *Sofica*, = *Fica*. Dela *Gheorghe* = *Gheorghită*, = *Ghiță*.

Notă. În România la numele de persoane se mai întrebunțază și suffixul grec *-ache*: *Costache*, *Petrache*, *Enache* etc.

Acest suffix este de prisos, căci mai frumos vom zice românesc în locul celor de mai sus: *Costică* sau *Dinu*; *Petruț* sau *Petrică*; *Ioniță* sau *Niță* sau *Ionuț* sau *Ionel*.

Deprinderea C II. Formați diminutive dela următoarele substantive: *frunză*, *picioar*, *cocoș*, *miel*, *ochiu*, *cale*, *oie*, *casă*, *pădure*, *cuptor*, *fluture*, *măr*, *grădină*, *Ana*.

II. Sufixele augmentative.

Prin sufixele augmentative noțiunea primitivului se exprimă într'o formă mai mare. Derivatele cu atari sufixe în genere păstrează genul primitivului. Tonul tot-deauna este pe suffix.

Cele mai usitate sufixe augmentative sînt :

1. -o i ũ fem. -ó e (și -o í c ă) : țărănoiu, tã-
tãroiu. Bulgãroiu, furcóe, Tomoiã.
2. -o c, fem. -ó c ă : lupoc, cãnoc, picioroc,
bãltócã, cãsócã.
3. -a n, -a n d r u : bãetan, copilandru, bãetan-
dru, flãcãindru, cãtelandru.
4. -i l ă : Ochilã, Pãsãrilã, Sugilã, Flãmãnzilã,
Gerilã.

O b s e r v a r e. Unele sufixe augmentative se
întrebuințozã și la moțiunea substantivelor : urs, fem.
ursóicã ; epure, fem. epuróe ; bróscã, masc. broscóiu ;
Neamț fem. Nemțóicã ; Sirb fem. Sirbóicã.

N o t ă. Cu sufixele augmentative adesea sã for-
mãzã nume de batjocurã și de dispreț : fãtoiu, țãrã-
noiu, Setila, Pãsãrilã etc.

D e p r i n d e r e a C I I I. Scóteți din bucata x
tóte substantivele derivate cu sufixe diminutive sau
augmentative.

Ioan Petranu.

A P E L.

Dureros simțim noi românii bucovineni, națiunea in-
digenã și cea mai numerosã în acestã patrie scumpã,
lipsa de barbați de ai nostri pe tóte terenele vieții pub-
lice. Imprejurãri vitrege zãdãrnicesc la noi mai mult de-
cãt ori unde sporirea elementului cult, ér din micul nu-
mer al inteligenței nóstre o parte nici n'a avut posibili-
tatea de a se invrednici de efectul oșelitor al unei edu-
cațiuni naționale.

Aceste enorme desavantaje sunt un mare pericol
pentru întreg neamul românesc din Bucovina și ele tre-
buie sã ne înspire puternic la activitatea energeticã și jert-
vitóre.

„Societatea pentru culturã și literaturã romãnã din
Bucovina“ a luat în ultima sa adunare generalã din 16/28
Marte 1896 concludul unanim de-a activa la Cernãuți din
incidentul iubileului de 50 de ani de guvernare a M. S.
prea grațiosului nostru Impãrat un asil de studenți ro-
mãni cu începere dela 1. Septembrie a. c. a destinat
pentru acest scop partea cea mai mare din averea sa,
anume suma de 10.000 fl. și fiind capitalul acesta insu-
ficient, a decis a iniția colecte pentru a putea realiza in-
stituțiunea proiectatã în dimensiuni demne și eficace. În
acest asil copii talentați, dar lipsiți de mijlóce, ai popo-
rului nostru își vor face sub paza unei întelepte supra-
veghiãri, de care sunt lipsiți, când sunt lãsați, ca pãnã
acuma, în prada miseriei și în voea întemplerii, întrãga
lor desvoltare intelectualã în sensul spiritului poporului
nostru și astfel ne vom crea, ceea ce ne lipsește : o nu-
merosã generație tãnãrã, cultã și neinstrãinatã.

Acest scop, pe care-l rãvinim din adãncul sufletului
nostru, îl putem însã ajunge numai dacã rezultatul co-
lectelor va fi destul de însemnat, cãci dela el depinde
mãsurã în care se va putea activa asilul.

Fraților romãni ! Isvor de culturã, remediu de mãn-
tuire voiește sã deschidã societatea nóstrã, întemeiãnd

asilul asesta. De-aceea apelãm la patriotismul D-vóstre
și Vã rugãm : Uitați-Vã la chipul indurerat și apésat de
nãgrã miserie, la chipul poporului nostru iubit. Și atunci,
cine póte remãné impetrit și sã nu sacrificie parte dréptã
din ceea ce are, pentru a insenina sórtea neamului din
care a eșit ?

Comitetul societãții nóstre a instituit un subcomi-
tet din domnii : baronul Eudoxiu Hormuzak, cavalerul
Dionis de Bejan, cavalerul Dr. Iancu de Flondor, baro-
nul Dr. Alexandru Hormuzaki, Dr. George Popovici, Ata-
nas Pridie și Dr. Emilian Voiutschi, cu însãrcinarea a
pune în curs colecta și a o duce pãnã la finea lunii Mai
a. c. la un rezultat cãt se póte de abundant, ca sã se
pótã ajunge realizarea deplinã a scopului mãreț.

Ofertele marinimóse sunt a se adresa sau direct
dlui Dr. Alexandru baron Hormuzaki (Cernãuți, strada
Iosif Nr. 8), casariului acestui subcomitet, sau acelor
persóne de incredere ce vor fi numite de comitet în cen-
trele districtuale.

În vederea situațiunii în care ne aflãm și a trebuin-
țelor nóstre suprem urgente, sã contribuim cu toții, dupã
sincera și adevãrata nóstrã putințã pentru a ne asigura
viitorul națiunii și a ne salva onórea.

Cernãuți în Marte 1896. — *Comitetul societãții pen-
tru cultura și literaturã romãnã din Bucovina.* — Ba-
ronul Eudoxiu Hormuzaki, president ; F. Câr-
stinc, Grigore Halip, Dr. Baronul A. Hormuzaki, N. Jere-
mievici, I. Lutia, C. Morariu, I. Nastasi, Dr. G. Popovici,
A. Pridie, Dr. Stefan Saghin, C. Stefanovici, Dr. T. Tar-
navschi, Dr. D. Verenca, Dr. E. Voiutschi.

D I V E R S E.

* *Nou advocat romãn.* D-nul Dr. Ioan Nemet
depunãnd censura de advocat, ș-a deschis cancelaria ad-
vocatãlã aici în Arad.

† *Necrolog.* Înregistrãm cu durere trecerea din
acestã viațã a unui vrednic slujitor al altariului Domnu-
lui a pãrintelui Vasiliu Papp paroch în Curãțele și
asesor consistorial on. întemplerã în 12 April st. n. dupã
ce mai înainte fu împãrtășit cu s. taine. Rãposatul nã-
cut în 1 Septembrie 1839 în Curãțele și crescut fiind în
casa pãrintescã în spiritul evangheliei Domnului și fiind
înezestrat dela naturã cu frumóse calitãți, studiã 5 clase
gimnasiale în Beiuș, apoi preparandia și teologia în Arad.
Dupã absolvarea studiilor teologice cu frumos succes
servi mai mulți ani ca învãțãtor școlii nóstre din Ne-
moeșci Nu sã îndestuli numai cu atãta, ci în acest timp
pe lãngã cã-și vedã de școlã într'un mod fórte satisfacã-
tor, sã ocupa în órele libere și cu agendele notariale. În
anul 1864 s'a chirotonit întru preot pentru comuna bis.
Burda. Dupã aceea trecu la Curãțele, unde pãstori pãnã
la finitul vieții sale. În tot decursul activitãții sale preo-
tesci se distinge cu deosebire prin pace, bunãvoințã și
blãndețe față de popor. Binele obștesc, binele bisericii și
națiunii nóstre îi era idealul vieții sale. Rãposatul Vasi-
liu Papp a fost și un model de pãrinte și un sprijinitor
al sãracilor și lipsiților. Din casa dãnșului și cel mai nã-
cãjit, și cel mai sãrac eșia mângãiat. Pe rãposatul îl je-
lește : soția Iuliana n. Milian fiii : Maria mãr. Ciora,
Iuliana mãr. Lucața, Zena, Miron student în a IV. clasã
gimn. în Beiuș și Georghina elevã de a III. clasã elemen-

tară; frații: Maria și Ignatiu asesor-referent consistorial în Arad, precum și număröse rudeni și prietini. Rămășițele pământești a-le defunctului s'au așezat spre vecinică odihnă în 14 April st. n. în cimiteriul din Pociovești cu solemnitatea cuvenită. Ceremoniile funebrale au fost săvârșite prin 7 preoți, în prezența credincioșilor noștri din mai multe comune învecinate și a mai multor onorațori din Beiuș și împrejurime.

Asociindu-ne și noi doliului celui mare rugăm pe Dumnezeu, ca familiei rămase în doliu să-i dea tărie sufletească trebuincioasă, ca să pōtă suporta această grea încercare a prevedinței, ăr sufletul răposatului să-l așeze în locașurile dreptilor. În veci amintirea lui!

† *Necrolog.* Evlaviosul nostru credincios **Vasile Lucața** din Sebiș, fost mai mulți ani județ comunal a răposat în 11 April a. c. în etate de 82 ani. Pe răposatul îl jeleşce soția sa Eva. Fiii: Ioan preot în Cerneteaz, Ilie preot în Dragomești, George, Maria, Teodora. Catiția nepotal Mihaiu Lucața preot în Arad-Gai, precum și număröse alte rudeni. — Fie-i țerina ușoră și memoria binecuvântată.

† *Necrolog.* În 11 Aprilie n a trecut la cele eterne, după un morb greu și îndelungat **Pavel Magie** preot în Vidra în etate de 56 ani și 33 de servitiu la altariul Dumrului. În mormântarea celebrată de mai mulți preoți și învățatori din jur și asistată de un numărös public din loc și jur, a avut loc în 13 April n.

Îl deplâng: Trăian, preot, Carolina măr. Tomșa Victoria m. Magier și Silvia ca fii și fice; apoi număröse rudeni, cunoscuți, amicii și poporeni păstoriți într'un așa lung șir de ani. Fie-i țerina ușoră și memoria eternă!

† *Necrolog.* Părintele **George Miclău** paroch în Secusigiu a trecut la cele eterne în 16 April n. Rămășițele pământești s'au depus spre vecinică odihnă în 18 l. c. prin părintele protopresbiter Dr. Traian Putici, asistat de mai mulți preoți din jur, fiind de față un numărös public. La finea serviciului divin părintele protopop rosti o frumoasă cuvântare, prin care arătă perderea ce o suferă comuna bisericăscă din Secusigiu prin mōrtea păstoriului ei.

Fie-i țerina ușoră și memoria binecuvântată!

Concurse.

Pentru stațiunea învățătōrescă din **Șomoscheș**, comitatul Arad, protopopiatul Boros-Ineului, să escrie concurs cu termin de alegere de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1) Bani gata 300 fl.; 2) locuința sub un edificiu cu celalalt învățătōriu; 3) 8 orgii de lemne, din cari să va încălzi și școla; 4) 4 jugere de pământ cu dreptul de pășune; 5) 10 fl. conferință; 6) 5 fl. scripturastică; 7) 1/2 grădină; 8) dela înmormântări unde va fi poștit 40 cr.

Cei ce vor reflecta la acest post sunt poștiți recursele lor adresate comitetului parochial să le substernă P. On. Domn protopop Ioan Cornea, în Borosjenő, prevedute cu tōte documintele de lipsă, conform reg. pentru org. învățământului, până la ziua alegerii, având recurenței a să presenta în sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Cei ce vor documenta vrednicie despre conducerea corului vocal deja înființat vor fi preferiți.

Șomoscheș, la 5/17 Martie 1896.

Comitetul parochial.

Cu știrea mea: **IOAN CORNEA**, m. p. protopresbiter.

—□—

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriu gr. oradan de datul 2/14 Martiu a. c. Nr. 33/8B., se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei vacante **T. Creștor** protopopiatul Tincei com. Bihar (Sarkad Keresztur), parochie de classa a III-a pe lângă următōrele emoluminte:

a) 12 jugere pământ parochial arătōriu; b) patru drepturi de pascum în comun; c) unul și jumătate drept pascum pentru meriste; d) birul preoțesc dela 73 numere, câte una vică grâu și jumătate vică orz, ori cucuruz e) dela filii lăcăi 5 cubule grâu; f) stolele preoțesci; g) folosirea intravilanului și asupra edificatelor parochiale. — Tōte aceste computate la olaltă dau suma de 403 fl. 50 cr. v. a. calcul mediu.

Doritorii de a ocupa această parochie, își vor instrua recursele conform regulamentului congresual, pentru parochie de classa a III-a și le vor înainta la subsemnatul în Tulca (Tulka) p. u. N. Szalonta până în 26 April 8 Maiu a. c. ăr până la alegere ce se va întâmpla în 28 April 10 Maiu a. c. vor avea a să presenta la sta biserică a-și arăta desteritatea în cele rituale. —

Tulca, la 19/31 Martiu 1896.

Nestor Porumb, m. p.

adm. protopopes.

—□—

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriu gr. oradan de datul 2/14 Martie a. c. Nr. 152/9. B. să escrie concurs, pentru îndeplinirea parochiei vacante **Lupōie**, (Farkaspatac) protopopiatul Tincei, com. Bihar, parochie de classa a III-a pe lângă următōrele emoluminte:

a) dela 86 numere de case câte o vică cucuruz; b) dela 86 numere câte 1 fl. în numărariu; c) folosința pământului parochial; d) dela 86 numere câte 2 porțiuni de fân în natură; e) dela fie care număr de casă câte o și de lucru; f) dreptul anual de lemne din pădurea comună; g) stolele preoțesci; h) drept de pășune pentru 25 vite; i) folosința supraedificatelor parochiale. Tōte acestea computate la olaltă, dau un venit anul de 400 fl. 40 cr: calcul mediu.

Doritorii de a ocupa, își vor intrua recursele conform vegulamentului congresual, pentru parochie de classa a III-a și le vor înainta la subemnatul în Tulca (Tulka) p. u. N. Szalonta până în 30 April (12 Maiu) a. c. ăr până la alegere, ce se va întâmpla în 2/14 Maiu a. c. vor avea a-și presenta la Sta biserică, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Tulca, la 19/31 Martie 1896.

Nestor Porumb, m. p.

rdm. protopopes.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe baza aprobării planului de reparare a Preavenabilului Consistoriu Aradan din 8 Septemvre 1895 Nr. 5219. Comitetul parochial din comuna **Șistaroveț**, tractul Lipovei, deschide lițitație minuendă, cu termin pe 23 Aprilie 5 Maiu a. c. carea să va ținea în sânta biserică din loc la 11 ore. p. m. în prezența Comitetului paroch. cu prețul de 667 fl. 80 cr: pentru repararea Sântei biserici din loc — doritorii de a întreprinde acest lucru pentru orientarea lor sunt avisați a căuta planul (Überschlag) la oficiul parochial din loc.

Șistaroveț în 19 Martie 1896. v.

Simeon Tomescu, m. p.

Meletiu Suciu, m. p.

preot.

preș. com.